

Аналітична довідка
за результатами моніторингового дослідження «Рівень сформованості
історичної компетентності учнів 10-х класів загальноосвітніх навчальних
закладів м. Києва»
(демоверсія)

На виконання наказу Департаменту освіти і науки, молоді та спорту № 6 від 11.01.2014 р. Про організацію та проведення моніторингового дослідження «Рівень сформованості історичної компетентності учнів 10-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва», Центром науково-освітніх інновацій та моніторингу 19 лютого 2014 року було проведено дослідження з історії України серед учнів 10-х класів столиці.

Тема дослідження

Рівень сформованості історичної компетентності учнів 10-х класів загальноосвітніх закладів м. Києва.

Обґрунтування теми дослідження

Із розвитком сучасного суспільства перед освітою постають принципово нові завдання, а саме: перехід освітньої системи до нового гуманістично-інноваційного типу. Метою навчального процесу є формування особистості, яка зможе приймати самостійні рішення, бути відповідальною, мати необхідні знання, навички та компетентності для адаптації в суспільстві.

У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти зазначено, що освітньою функцією історичного компонента галузі «Суспільствознавство» є забезпечення умов для набуття учнями ключових і предметних компетентностей. Кожна компетентність формується протягом життя, зокрема й через навчання в певній освітній галузі.

Головною метою історичної освіти є формування в учнів власної ідентичності на основі осмислення досвіду минулих поколінь та розуміння історії та культури України в контексті світового історичного процесу. Історичний компонент забезпечує розвиток інтересу учнів до історії як сфери знань і навчального предмета, отримання та засвоєння системних знань про головні події, явища та тенденції в історії України; ознайомлення учнів з історико-культурними традиціями українського народу.

Крім цього, важливою складовою історичної компетентності десятикласників є вивчення історії рідного краю як засобу конкретизації загальноісторичних подій і активізації пізнавальної діяльності учнів.

Однією з проблем, окреслених у Міській цільовій програмі «Освіта Києва. 2011-2015» (підпрограма «Загальна середня освіта»), є відсутність цілісного підходу в реалізації столичного компонента. Саме тому одним із основних векторів розвитку шкільної освіти виокремлено розробку столичного компонента змісту освіти.

Зміст і обсяг історії Києва в курсі історії України визначається, насамперед, вагомістю подій, які вплинули на історичну долю України. Історичні постаті, діяльність яких пов'язана з Києвом, та історичні пам'ятки столиці є невід'ємною складовою української історії. Їх вивчення дає можливість:

- на прикладі історії Києва показати основні тенденції економічного, соціального, політичного і культурного розвитку України;
- на основі історичних фактів конкретних подій, явищ, історичних постатей розкрити специфіку розвитку краю;
- здійснити порівняльний аналіз подій і явищ історії Києва з подіями та явищами, що відбувалися на території країни в цілому;
- сприяти вихованню патріотичних і державницьких почуттів учнів, розвитку їх національної свідомості.

Поєднання в дослідженні завдань з історії України (загальнодержавний компонент) та історії Києва (регіональний компонент) дозволяє визначити рівень сформованості історичної компетентності десятикласників загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Концепція дослідження

Концепція дослідження з історії України учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва ґрунтується на таких концептуальних засадах:

- дослідження якості історичної освіти, її прогнозування;
- відстеження результатів сформованості рівня історичної компетентності учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва;
- використання тестів під час моніторингового дослідження для забезпечення технологічності процесу, його повторюваності та структурування результатів;

- отримання статистичних даних, на основі яких формується аналітична довідка.

Об'єкт дослідження – навчальний процес формування історичної компетентності учнів 10-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Предмет дослідження – рівень сформованості історичної компетентності учнів 10-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Мета дослідження – визначення рівня відповідності підготовки десятикласників вимогам навчальної програми з історії України (загальнодержавний та регіональний компоненти).

Завдання дослідження:

1. Дослідити рівень сформованості історичної компетентності учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва.

2. Дослідити стан реалізації регіонального (столичного) історичного компонента в десятих класах міста Києва.

3. Порівняти результати дослідження рівня сформованості історичної компетентності десятикласників з результатами попередніх досліджень.

4. Виявити навчальні теми, що викликали труднощі у виконанні під час тестування.

5. Проаналізувати й узагальнити результати тестування учнів, зробити висновки.

6. Надати методичні рекомендації учителям історії з тем, що потребують корегування в навчальному процесі.

7. Надати інформацію Департаменту освіти і науки, молоді та спорту й районним управлінням освіти, адміністрації навчальних закладів за результатами дослідження щодо сформованості історичної компетентності учнів 10-х класів для прийняття даними установами управлінських рішень.

8. Формувати навички роботи учнів 10-х класів з матеріалами тестового зошита й бланком відповідей.

Загальна характеристика складу учасників дослідження

У дослідженні рівня сформованості історичної компетентності учнів 10-х класів взяли участь **1337** учнів **85** ЗНЗ **дев'яти** районів м. Києва.

Тривалість виконання тесту – 45 хвилин.

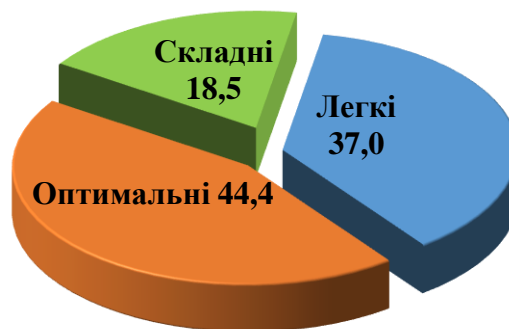
Для дослідження рівня історичної компетентності учням запропоновано тест, який містив 27 завдань трьох рівнів складності (легкі, оптимальні, складні) та трьох форм (завдання закритої форми за вибором однієї правильної відповіді, завдання на встановлення відповідності, завдання на встановлення хронологічної послідовності).

Тест складався з двох частин: перша – історія Києва, друга – історія України за Програмою для загальноосвітніх навчальних закладів для 10-11-х класів.

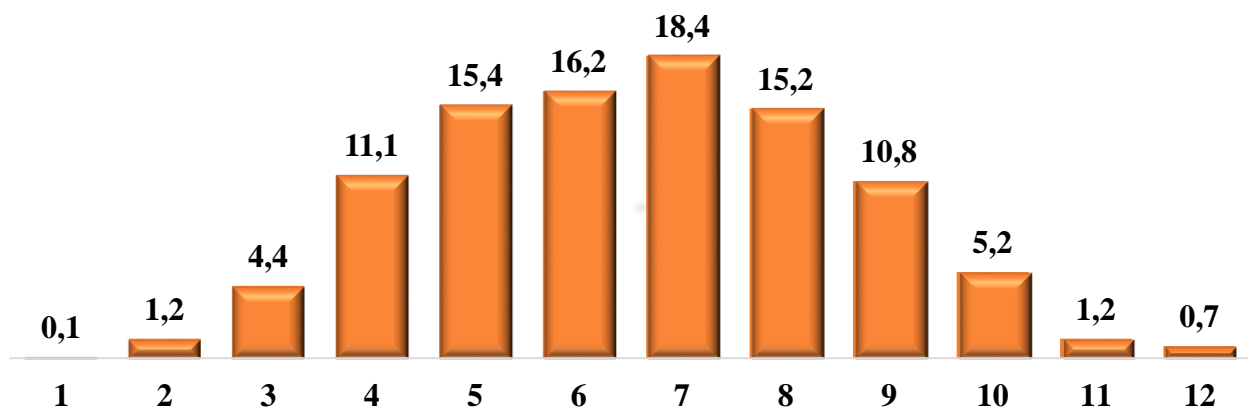
Після тестування отримано таку інформацію:

- результати виконання тесту кожним учнем за 12-бальною шкалою оцінювання;
- результати виконання кожного завдання тесту;
- кількість балів, яку набрав кожний учень;
- розподіл завдань за рівнем складності;

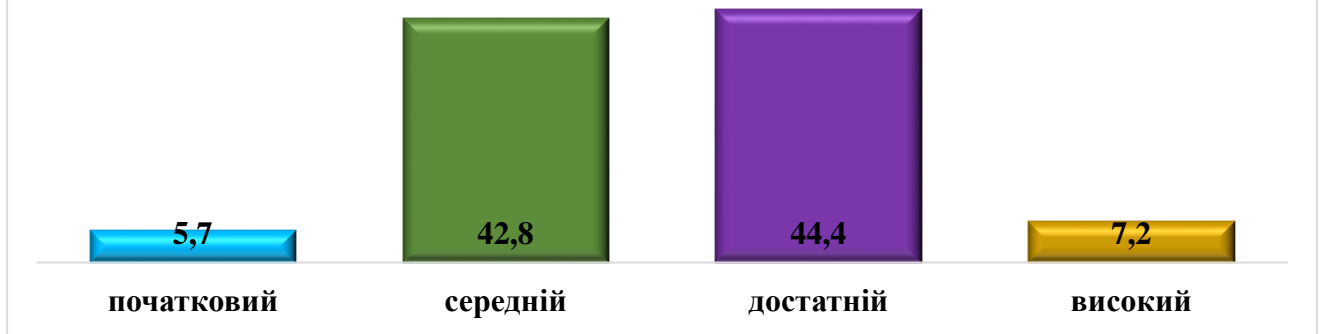
Розподіл тестових завдань за рівнем складності, %

Розподіл результатів тестування учнів за 12-ти бальною шкалою оцінювання, %

Розподіл результатів тестування учнів загальноосвітніх класів за рівнями навчальних досягнень, %

Висновки за результатами дослідження

1. Історична компетентність десятикласників ЗНЗ м. Києва сформована на достатньому (44,4%) та середньому (42,8%) рівнях навчальних досягнень.

2. Із завданнями з історії Києва (регіональний компонент) упоралися понад 70% учнів. Разом з тим десятикласники продемонстрували дещо нижчі показники рівня сформованості історичної компетентності з історії України (55,4%).

3. Порівняно комп'ютерним тестуванням з історії столиці України – міста-героя Києва учнів 10-х класів за програмою АС «Тест-Респондент» у 2011 р. середній показник виконання завдань тесту зріс на 16%. Результати досліджень дозволяють зробити висновок про те, що в учнів 10-х класів рівень історичної компетентності трохи нижчий, ніж залишкові знання одинадцятикласників за курс 10 класу.

4. Тестування виявило навчальні теми, що викликали труднощі у виконанні під час тестування: «Україна у Першій світовій війні» й «Україна в умовах непу». Найскладнішими для учнів є завдання на встановлення хронологічної послідовності подій.

5. Створено завдання в тестовій формі, що перевіряли рівень історичної компетентності учнів 10-х класів

Методичні рекомендації за результатами дослідження

Аналіз результатів проведення дослідження з історії України дає підстави сформулювати рекомендації для вчителів, які викладають історію в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва, а саме:

1. Проаналізувати на засіданнях районних і шкільних методичних об'єднань результати дослідження рівня історичної компетентності учнів 10-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

2. При підготовці до державної підсумкової атестації в 11-му класі передбачити час на ґрунтовніше вивчення навчальних тем, виконання завдань з яких викликали в учнів труднощі під час тестування, а саме:

А) Україна у Першій світовій війні (1914–1918 рр.):

- ставлення різних українських політичних організацій до війни (44,1%);

- хронологічна послідовність подій Першої світової війни (51,4%)

Б) Україна в умовах непу (1921–1928 рр.):

- хронологічна послідовність подій періоду 1920-х рр. в Україні (38,2%);

В) Українська революція (1917-1920 рр.)

- хронологічна послідовність подій періоду 1917-1918 рр. (44,7%)

Г) Україна на початку ХХ ст.

- причина та наслідки виникнення монополій в українських землях у складі Російської імперії (44,1%)

3. Формувати предметно-історичні компетенції учнів старшої школи, а саме: хронологічні, просторові, спеціальні.

4. Урізноманітнювати форми і методи навчання та контролю рівня навчальних досягнень учнів. Зокрема, використовувати в навчальному процесі завдання, спрямовані на розвиток творчих здібностей та логічного мислення учнів.

5. Учителям приділяти більше уваги позакласній роботі (відвідувати музеї, ходити на екскурсії) та вивченню культурного розвитку рідного краю. Крім цього, на уроках історії України акцентувати увагу на зв'язок історичного минулого із сучасністю.